

‘Bomen planten zinloos als groeiplaatsen verwaarloosd worden’

Nieuw hoofdstuk in RAW-besteksystematiek kan beginnersfouten voorkomen

‘Omdat het aanleggen van groeiplaatsen niet goed is vastgelegd in bestekken, moet iedereen het wiel opnieuw uitvinden. Daardoor worden nog te vaak bomen geplant zonder goede afstemming en zonder goede bodem. Ik zeg dan: stop er maar mee.’

Auteur: Hanneke Tax

‘Moeten er bomen groot groeien, dan is verschrallen van de bodem een slecht idee’

Aan het woord is Herman Wevers van Alles over Groenbeheer. Natuurlijk bedoelt hij niet te zeggen dat we maar helemaal moeten stoppen met bomen planten. Maar het moet wel goed gebeuren; anders plant je bomen die geen kans hebben om volwassen te worden.

Willekeur

Er zijn zeker groeiplaatsen waar genoeg aandacht aan wordt besteed, maar Wevers ziet veel willekeur. ‘Dat komt voor een deel doordat er geen goede standaarden zijn. Het hangt er teveel van af of een aannemer of directievoerder affiniteit heeft met groen. Vaak ontbreken duidelijke eisen voor groeiplaatsen in het bestek, en de aannemer voert natuurlijk uit wat er is voorgeschreven.’

Hij vervolgt: ‘Een belangrijk oorzaak van slechte resultaten bij bomen is dat de doelstellingen bij de aanplant niet gepaard gaan met goede samenwerking en goede voorschriften in het bestek. Als er bomen zijn weggehaald, moet vaak een bepaald aantal worden herplant. De aannemer krijgt die opdracht zonder dat er genoeg aandacht is besteed aan het ontwerp. Vervolgens gaan civieltechnische mensen daarmee aan de slag, zonder voldoende afstemming met groene mensen. Hoeveel kans hebben zulke bomen dan?’

Verschraling: leuk voor kruiden, niet voor bomen

‘Je ziet momenteel veel bermbeheer met het oog op biodiversiteit’, vervolgt Wevers. ‘Dat betekent verschrallen. Dat doen we om planten en kruiden te laten groeien en biodiversiteit te stimuleren, en dat is mooi. Maar het gebeurt niet altijd met kennis van zaken. Op deze schrale bodem groeien bepaalde kruidachtigen, maar bomen in veel gevallen niet. Die maken weinig kans en leveren in geen geval het gewenste beeld op. Je moet dus kijken wat de bedoeling is van een plek. Moeten daar bomen groot worden, dan is verschrallen een slecht idee. Hoeft dat niet, dan word ik heel blij van een berm met veel variatie aan bloemen en kruiden.’

Vooruitdenken

Wevers hamert erop dat er meer vooruitgedacht moet worden. ‘Een belangrijk principe voor bomenbeleid is: een boom plant je voor de volgende generatie. Begin dus met een goed fundament: aandacht voor het ontwerp, samenwerking tussen ontwerper, bestekschrijver, civieltechnische en groene betrokkenen. In het ontwerp kijk je naar de functie van de plek, en als je bomen aanplant, naar de functie van de boom: is het een sierboom die een kort

GROEIPLAATSEN

leven van een paar decennia tegemoetgaat, of wordt het een beeldbepalende boom die een hoge leeftijd zal bereiken? Voor een majestueuze laan besteed je veel aandacht aan de groeiplaats. Zo'n plek verdient ook een status in het bestemmingsplan, bijvoorbeeld de bestemming “laanboom” of “groeiplaats voor bomen”. Aan die status kun je voorschriften verbinden, zoals: hier geen kabels, graafwerkzaamheden of andere zaken die de wortelgroei kunnen hinderen.’

Slechte start, teleurstellend resultaat

‘Het is logisch dat een onvolledig of slecht opgesteld bestek voor slechte aanplant zorgt’, stelt Wevers. ‘De aannemer voert uit wat er in het bestek staat en wordt ook dáárop aangesproken. Dan is er nog de hoop dat de controle wordt uitgevoerd met oog voor groen. Dat hangt af van persoonlijke voorkeuren. Het maakt verschil of de directievoerder iemand is met verstand van groen. In de stad Groningen, bijvoorbeeld, eist de gemeente dat er bij graafwerkzaamheden rond bomen altijd een European tree technician aanwezig is. En in de gemeente 's-Hertogenbosch was bij de herinrichting van de bastions de samenwerking tussen gemeente en aannemer goed geregeld; beide partijen zetten European tree technicians in bij bomen. De samenwerking was dan ook succesvol, zeker voor de bomen.’

Onder het maaiveld

Ook bomensubstraat is volgens Wevers een ondergeschoven kindje. ‘De civieltechnische aannemer weet daar vaak te weinig van af

Inrichting van een groeiplaats in Weert

‘De verleiding is groot om iets goedkops te kiezen, want je ziet het na afloop toch niet meer’

en gebruikt wat er wordt aangevoerd. Soms heeft dat alleen de juiste kleur, maar weet niemand wat het precies is. De verleiding is groot om iets goedkops te kiezen, want je ziet het na afloop toch niet meer. De aannemer die het minder nauw neemt en gaat voor de prijs maar niet voor kwaliteit, heeft hier voordeel bij, want controle vindt in veel gevallen toch niet plaats. Als het aan mij ligt, wil ik van iedere partij een analyserapport waarmee bewezen wordt dat ik het gevraagde product krijg. Ik zeg altijd: vertrouwen is goed, controle is beter. Daarmee bescherm je kwaliteitseisen aannemers ook tegen cowboys.’

Nieuw hoofdstuk RAW

Een goed bestek is een speerpunt voor Wevers: ‘Voor het bestek ga je uit van de RAW-systematiek. Daarin ontbreekt nog een goed hoofdstuk over groeiplaatsen, waarin kwaliteitseisen worden vastgesteld. Binnenkort

hopen we te starten met een werkgroep om dat hoofdstuk op te stellen, een onderdeel van hoofdstuk 51, Groenvoorzieningen. De standaarden die daar aan de orde komen, zijn automatisch gekoppeld aan NEN-normen. Bestekschrijvers krijgen daarmee een goede basis en bij controle weet je aan welke normen het werk moet voldoen. We beschikken wel over het Handboek Bomen, maar dat vind ik niet geschikt om te gebruiken in combinatie met een RAW-bestek.’

Naast tekortschietende voorschriften, voorbereiding, controle en samenwerking spelen ook belangen een grote rol. Wevers: ‘Als we bijvoorbeeld een parkeerplaats aanleggen, willen we zoveel mogelijk parkeerruimte en is er geen plaats voor grote bomen. Hetzelfde geldt voor ondergrondse infrastructuur. Verschillende partijen vechten als het ware om dezelfde ruimte en zitten elkaar in de weg. Mijn advies

‘Met een nieuw RAW-hoofdstuk krijgen bestekschrijvers een goede basis’

is om belangen te combineren; vaak zijn ze minder tegenstrijdig dan je denkt. Denk aan die parkeerplaats: iedereen parkeert graag in de schaduw. Zorg dus voor een aantal goed beschermde groeiplaatsen op die parkeerplaats, zodat de boomkronen op den duur schaduw bieden.’

Wortels van 30 meter

‘Een stadsboom heeft het vaak zwaar, maar kan ook veel’, zo sluit Wevers af. ‘Als de wortels niet voldoende voeding of water kunnen vinden, gaan ze op zoek. Bij een plataan aan de Eikakkerhoeven in Rosmalen trof ik een 10 centimeter dikke wortel aan die 30 meter verderop vocht en voeding uit een plantvak haalde. Het risico dat deze wortel beschadigd raakt bij werkzaamheden is groot. Wie verwacht dat een wortel zo ver van de boom groeit? De op de bomenposter genoemde ‘kwetsbare zone’ bleek, zoals vaak, niet juist. Bij een goede groeiplaats blijkt de richtlijn op de poster beter te kloppen; dan hoeft de boom niet zo ver van zijn standplaats te zoeken naar vocht en voeding.’

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!